

Datum: 09.11.2018
Medij: Hrvatska riječ
Rubrika: Subotica
Autori: Siniša Jurić
Teme: Narodno pozorište u Subotici

Napomena:
Površina: 836
Tiraž: 0

Naslov: Originalnije pristupiti očuvanju graditeljske baštine

Strana: 20,21

Arhitektica Desirée Tilinger održala predavanje »Subotica: k ne tako konkretnoj utopiji«

Originalnije pristupiti očuvanju graditeljske baštine

Sama zgrada Narodnog kazališta bila je u problematičnom stanju te mislim da je rekonstrukcija bila neophodna. Ali problem je u nadograđenom dijelu, zapravo u njegovoj veličini, smatra Tilinger

Subotica kao moderan grad ne odstupa u arhitektonskom smislu od uobičajenih, takozvanih mejnstrimova. Tako je bilo i u vrijeme urbanizacije na prijelazu devetnaestog i dvadesetog stoljeća u vrijeme *Art nouveaue*, a tako je bilo i u drugim razdobljima našega grada kada su u njemu rasla zdanja neobaroka, modernizma, škole *Bauhaus*, socrealizma ili od običnog betona, bez stila, klase ili zamjetljivih estetskih vrijednosti.

Prilika za razgovor na temu modernog graditeljstva u Subotici bila je nakon predavanja pod nazivom »Subotica: k ne tako konkretnoj utopiji« koje je prošlog tjedna održala arhitektica **Desirée Tilinger** u Gradskom muzeju. Ona je govorila i za tjednik

Hrvatska riječ, osvrćući se šire na graditeljsko naslijeđe našega grada.

Do pojave moderne može se uočiti svojevrsni zastoj u graditeljstvu u Subotici, kaže Desirée Tilinger. »Smjerovi prisutni u graditeljstvu u Subotici, ne samo secesija, već jedna njihova eklektična zbirka prethodila je razdoblju za kojega se u našem gradu gotovo i nije gradilo. Osobito u vrijeme ratova. To su razdoblje obilježile kućice od nabijenog materijala i tomu slično. Sljedeće razdoblje u kojem se značajno gradilo je modernizam. U to vrijeme nastajali su *Radijalac* i *Prozivka*, *Tokio*, naselja oko *Elektrovovodine*. Imamo tako konfliktnu situaciju, zbog pauze u gradnji, da se pored secesijske zgrade nalazi neko moderno zdanje. Očituje se jasan prekid u urbanom razvitku.«

Sklad je apsolutno moguće ostvariti, što se može vidjeti u Beču, koji ima sličnu arhitekturu kao Subotica, kaže Desirée Tilinger.

»Uspješno je posložena klasična s modernom, pa čak i suvremenom arhitekturom. U Subotici se zapaža pomalo i nedostatak novca i stručnosti. Ipak, postoje solidni primjeri kako se nešto može uskladiti. Primjerice, *Sokolski dom*, potonje kino *Jadrana*, koji se nalazi na osi središnje šetnice i suvremeni je objekt, skladno je uklopljen u okolinu. Također, zgrada nekadašnje robne kuće *Centar*, sadašnji *Maxi*, objekt je moderne arhitekture koji je našao svoje mjesto i u potpunosti se i skladno nadovezuje na stare objekte u okolini. Mislim da se najviše radi o tome može li arhitekt uspješno artikulirati odnose ili ne.«

Bez pogleda na zgradu Narodnog kazališta nije moguće razgovarati o arhitekturi u Subotici.

»Sama zgrada Narodnog kazališta bila je u problematičnom stanju, te mislim da je rekonstrukcija bila neophodna. Ali problem je u nadograđenom dijelu, zapravo u njegovoj veličini. Nisam sigurna da se u Subotici takvo zdanje može adekvatno upotrijebiti, s obzirom na broj stanovnika i kulturne potencijale grada. Ipak su neka događanja rezervirana za veće kulturne centre, te ako želimo gledati operu ili balet, idemo u veće gradove.«

U pogledu načina na koji je zgrada izvedena Tilinger ukazuje kako se u dvadeset i prvome stoljeću u principu ne bi smjelo raditi kao što se to radilo u devetnaestom.

»Tako dovodimo ljude u zabludu da je nešto starije nego što doista jest. Nemam zato ništa protiv da je nadogradnja izvedena uz suvremene materijale i rješenja. Problem je najviše u

Datum: 09.11.2018
Medij: Hrvatska riječ
Rubrika: Subotica
Autori: Siniša Jurić
Teme: Narodno pozorište u Subotici

Napomena:
Površina: 836
Tiraž: 0

Naslov: Originalnije pristupiti očuvanju graditeljske baštine

Strana: 20,21

veličini i odnosima, te je trebalo sve malo spretnije uskladiti.«

Nije isto obnoviti pročelje i fasadu ili obnoviti i nadograditi stari objekt, ukazuje Tilinger. Dobri primjeri usporedbe su obnovljena zgrada bivšeg Doma vojske, koja je zbog lošeg stanja originalnog zdanja potpuno porušena i izgrađena identična fasada, ili porušeni dio zgrade nekadašnje Službe platnog prometa, koji je obnovljen tako da se razlika i ne prepoznaje. Radovi na zgradi Kazališta su drugačiji, gdje se dograđuje takoreći novi objekt i tu treba obratiti pozornost.

Bremenitost secesijom počinje odvrćati pozornost od drugog arhitektonskog naslijeđa u gradu. Sugovornica se nada kako će predavanje u Gradskom muzeju biti katalizatorom za daljnja istraživanja. »O našem gradu ima još mnogo toga istražiti i saznati i mislim da to treba biti zajednički čin. Pojedinci mogu samo ukazati na određene aktualnosti, dok je na građanima prihvatiti ih i preispitati. Mislim da preusmjerenost k secesiji postoji jer nismo upoznati što sve još imamo. Ali nismo niti mi krivi za to, jer dok vam ne ukažu na koji način prepoznati to naslijeđe, ostatak će vam nevidljivo. U očuvanju i secesije i drugih nama bitnih smjerova trebamo biti samo malo originalniji. Dosađaju metode kojima želimo sačuvati graditeljsko naslijeđe smo nekako prerasli i trebamo originalnije pristupiti rješavanju tih problema.«

Stručna javnost fokusirana je trenutačno na arhitekturu Jugoslavije, a s time je u vezi i postavljena izložba u New Yorku.

Subotica je među gradovima koji može proširiti razumijevanje moderne arhitekture i urbanizma u eklektičkim sredinama. Desirée Tilinger je podcrtala kako aktualiziranje modernog naslijeđa otežava sustavno brisanje vrijednosti toga razdoblja iz kolektivne svijesti naroda, što se u nas događa.

»Mijenjaju se imena ulica, premještaju se pojedina poprsja dok istodobno nestaju i pojedini veoma značajni objekti iz toga razdoblja. Ipak, ukloniti arhitekturu jedne epohe kompleksan je i veoma složen proces.«

Desirée Tilinger je izrazila zadovoljstvo što je imala priliku održati predavanje na temu moderne arhitekture u Subotici te ukazati na njezinu važnost, kao i na utjecaj na funkcioniranje grada.

Siniša Jurić

